
Prædiken i Helligåndskirken I

En prædiken af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Prædiken i Helligåndskirken I	4
22. s.e.Trin.	4
Metadata om værket	4
Metadata om værket	4

Prædiken i Helligåndskirken I

22. s.e.Trin.

Prædikedag 22. s.e.Trin.

Prædikedato 21. november 1943

Prædiketekst Matthæus 18,23-35

Prædikested Skulle have været Helligåndskirken i København

Prædiken ID P211143-01

Kilde (I Guds Bismær, 13-22. Heri nævner Nøjgaard, at prædiken formentlig er et udkast, som måske har været tænkt til brug i Helligåndskirken. Prædiken blev forbudt.)

I.

HVOR var Jesus fri for aandrige Betragtninger! Hans Religion var ikke noget, man debatterede. Men noget, han svedte for — med Sved, der blev til Blod. Hvor har vi været langt inde i humane og liberale Ideer ogsaa med vor Kristendom. Disse humane og liberale Ideer, der som det Menneskepindeværk, de var, førte os til det modsatte Punkt af, hvor de vilde hen, gav Konen tilbage til Muddergrøften — under Grusomhed og Krigsdiktatur. Hvor trænger vi til Evangeliets haarde og sunde og livsstærke Tale om, at Gud er ikke den Gud, det 19de Aarhundrede (som vi danske endnu lever i) kan skabe — ikke den Gud, det 19de Aarhundredes Menneske kan skabe i sit Billede, ikke nogen Filosofiens eller Logikkens Gud — men den Gud, der er Aabenbarings Gud, utrolig og ubehagelig for enhver Fornægter af Aabenbaring. Han er den fortabte Søns Gud, han er Tolderes og Skøgers Gud, men drag ikke Konsekvensen! — for han er ikke Konsekvensens Gud, ikke den glade Gildets Gud, der ler i sit røde Skæg: jo galere, jo bedre. Han er ogsaa den Gud, der bliver vred og overgiver den ulydige til Bødlerne.

Vor Tids Misère — spørger De mig, hvad den skyldes, er jeg ikke i Tvivl om Svaret. Den skyldes det samme som alle andre Tiders Misèrer: at Menneskene har mistet deres Gud,

har vendt sig fra ham, har ikke villet vide af ham. Det er et ældgammelt Synspunkt. Profeterne i det gamle Palæstina havde det allerede, men intet modernere er fremført, som for mig har større Vægt. Naar Menneskene svigter deres Gud, naar vi er utro mod vore Idealer, da giver vi os Raaddenskab i Vold.

Det er bedre at være tro mod falske Idealer end at være utro mod de sande.

Vor Tids Misère — — — Guds Navn er blevet en tom Lyd for den store Part af Mennesker. Men naar man ikke længere har nogen Gud, saa er man kun forpligtet over for sig selv og sine tilfældige Indskydelser og Luner. Saa er intet helligt for En mere, ikke Navns Underskrift, ikke Forretningsmoral, ikke Fædreland, ikke Kvinde, ikke Kærlighed, ikke Hjem, ikke Børn. Man naar ind i en Tilværelse af Rodløshed, man jog efter Lykken og indhentede Helvede, Byrden af En selv bliver ikke til at bære. Da faar Ersatzguderne deres Chance. Folket har en Præst, til hvad? — til at opfinde en hjemmelavet Guddom, en Guldkalv eller et andet Emblem og Symbol. Og naar Præstens Bror, Profeten, kommer ned fra Bjerget med Lovens Tavler, er Folket alt for optaget af deres Dans om Molok til at agte paa ham.

Gudløsheden — — — dèr har vi den ene Grund til Tidens Misère. Den blødsødne Kristendom er den anden.

Den blødsødne, den inficerede Kristendom. Kristendommen har forløftet sig paa den Opgave at velsigne. Den har ladet sig bilde ind, at det var dens Opgave at være blid og omgængelig og regne alle Mennesker for Brødre og Guds Børn. Vi Præster tager Løfte for Livstid af Mand og Kvinde for Herrens Alter, men naar det passer dem, tager vi Løfte af dem igen med hver sit nye Sæt. Og den rige Mand bliver begravet med skønne Skaaltaler og en Engel har rørt ved din Pande — saadan gaar det til ved Underretten, men hvad hjælper det, hvis Højesteret forkaster vor billige Frifindelsesdom? Thi Evangeliet er det milde Budskab om Forbarmeren, fuld af Tilgivelse for alle, og Evangeliet er det strenge Budskab om Forbarmeren, for hvem Barmhjertigheden er en saa alvorlig Sag, at naar jeg vrager den, bliver min Herre vred og overgiver mig til Bødlerne.

Jeg ved ikke, om denne Prædiken er dogmatisk i Orden, men jeg ved, at det vil Vorherre blæse et Stykke. Ikke en Tøddel skal forgaa af Loven, sagde han, der afskaffede den. Det er paa Tide at fremdrage for sig selv, for os alle, for denne Tids Mennesker, at med til Evangeliet hører Loven. “Mennesket frelses ikke ved sine gode Gerninger.” Nej, men det frelses slet ikke uden. Man kan være saa troende som bare Fanden uden derfor at have hjemme hos Gud. Og man kan være en Tvivler og Fornægter og dog eje i sit Hjerte den Guds frygt og Søgen efter Retfærd, der gør *enhver* kækommen for Gud.

Der er talt om Syndernes Forladelse, saa det Indtryk har fæstnet sig, at Gud er en skikkelig, gammel Bedstefar, for hvem det hele er forholdsvis ligemeget. Saadan hørte jeg for nogle Aar siden i Politikens Sal en Diskussion, hvor den Herre, der var sat til at varetage Kristendommens Interesser, irriteret udbrød: “Herregud, den gør jo ingen Fortræd, hvorfor maa den saa ikke være her?” Jeg var ung dengang, men saa meget forstod jeg dog, at den Kristendom, der ingen Fortræd gør, skal i hvert Fald ikke have Lov at være. Kristus helbredte syge, talte de fattiges Sag og lagde Spædbørnene i sin Favn. Han var den milde Læge og alle smaa Mødres Ven. Men han var stor nok til ogsaa at være det modsatte af sig selv: Forargeren og Krigeren Kristus. Ingen Feltherre har talt mere tordnende og knusende Ord end han. Og hans første Disciple — husker De Historien om Ananias og Safira, to skikkelige Aldersrentenydere, der vilde sikre sig Pensionen, hvis Verden ikke forgik til Paaske, men ogsaa være Venner med Apostlene, for hvis den gjorde. Peter slog dem ihjel med sine Ord, rigtig saa de døde af det. Thi halte kan ej Kærligheden.

I sin Kamp for Barmhjertigheden var Jesus Ubarmhjertigheden selv.

Naar han i Lignelsen om Farisæeren og Tolderen fremhæver den sidste paa den førstes Bekostning, er det jo ikke, fordi Farisæeren har gode Gerninger og Tolderen ingen. Men Farisæerens gode Gerninger er ikke gode, for de fremmer ikke Barmhjertighedsriget paa Jord.

Vor Bøn til Gud for os selv og for hele vort Folk er, at vi maa blive et gerningskristent Folk. Vi maa komme til at tro paa Gud og paa hans Vilje — paa de 10 Bud — og frygte, elske og forlade os paa Gud, saa vi forstaar, at Velsignelsen skænkes til den, der tror og er tro, men Forbandelsen rammer den utro. Var vi dog et Folk af Hedninger! Men vi kalder os Kristne og tager det grumme, grumme skødesløst med vor Kristendom. Vi er et af Skæbnen forkælet Folk. Gang paa Gang er det lykkedes os at dreje til Side over for Valgets Alvor. I forrige Krig tjente vi tykt med Penge paa andres Lidelser og Blod; denne Gang er det vor egen Nedværdigelse, vi beriger os paa. Det fortælles om andre Folk, at de brænder deres egne Byer og Kornmarker af, for at de ikke skal blive Fjendens Bytte. Hvad ofrer vi for vore Ideer? Vi tjener Demokratiet med vor nemme og gratisse Stemmeseddel, men sætter ellers vor hele Aktivitet ind for de modsatte Ideers Sejr.

Og da jeg nu nærmer mig Evangeliet i Forhold til det aktuelle, er der et andet Spørgsmaal, jeg ikke har Lov til at forbigaa. Vi ved, at mod en Befolkningsgruppe af Landsmænd blev der fornylig rejst en Forfølgelse. Det danske Folk er et saa kristent Folk, at det stønner af Sorg og Harme ved, hvad vi føler som ukristelig Ubarmhertighed og Uret kristeligt og folkeretsligt. Men vi er saa daarligt et kristent Folk, at vi nøjes med at stønne. Havde den hellige Aand haft os i Kraven, da havde vi Mand af Huse sagt: her kan vi ikke nøjes med at protestere med Ord; vi maa nægte Samarbejde under enhver Form med de Kræfter, fra hvem en saadan Utilbørlighed udgaar. Jeg ved fra mine Præstebrødre, hvordan mange af dem brænder efter at staa klart. Vi hører af Evangeliet i Dag, at over dem, der træder Guds Kærlighedsbud under Fødder, kommer Guds Vrede — forfærdeligt! Thi hvad et Menneske saar, skal det høste. Men Kirken kan ikke skyde Ondskaben fra sig med en sorgløs Bemærkning om, at det klarer Gud nok i sin Time. Maaske er den Dag nær, da Morten Luthers Kirke maa erklære her i vort Land, at de Danskere, der stiller sig uden for Kristi Krav om Tilgivnersind over for Brødrene og støtter de Kræfter, som gaar Umenneskelighedens Ærinde, dem kan vi ikke betjene — ikke med Nadver og Daab, ikke med Vielse eller Jordfæstelse i indviet Jord, maaske end ikke med Attestudfærdigelse — — jeg gentager: den Dag kan være nær, da vi Præster maa sige: de Elementer i vort Folk, der — af Trods eller Uvidenhed — stiller sig til Tjeneste for Religioner, som er Kirkens Herre fjendtlige, lukker Kirken sig ude fra.

Kristus er død Forsoningsdøden paa Korset for Menneskeheden. De Mennesker, der gaar Uforsonligheden til Haande her paa Jorden, stiller sig uden for hans fuldbragte Værk. Dem er der to Slags af: de bevidste Gudsfjender, der kæmper og arbejder for, at hans Rige aldrig skal komme og hans Vilje ikke ske. Men der er andre, der er farligere endnu; det er dem, der af Sløvhed og Magelighed, Profitbegær og Menneskefrygt lader det ske, som de godt ved er forkert.

Kirkefolket kender til en stor Angst for Fremtiden. Det er ikke Angst for vort Folks Plads ved Fredsforhandlingsbordet engang — skønt ogsaa der kender vi Angst og takker for hver ærlig dansk Mands og Kvindes Indsats — men vor store Angst er Angsten for Danmarks Plads i Guds Rige. Skal vi gaa over i Historien som det Folk, der svigtede sine Idealiser og derfor endte under Udslettelsens Dom? “Hans Herre blev vred og overgav ham til Bødlerne.” Vi kender kun eet Raad mod den Angst: at bede til ham, Krigeren fra Nazareth om, at hans Aand maa fylde os, saa vi lutret af Lidelse og Skam kan rejse os til kristen Kamp for den nye Dag, som Gud, den strenge Barmhjertighedens Fader, snart vil skænke sin blødende Jord.